

De gegevens die in de discussie over (het gebrek aan) promotie van de 'lichte muziek' op de BRT worden gehanteerd, werden op hun geldigheid onderzocht door Chantal BETRAINS, Karel DE RIDDER en An VERMEREN in het kader van het practicum (tweede kandidatuur communicatiewetenschap). Samen met Gust DE MEYER schreven zij het verslag.

eigen werk voldoende aan bod op de b.r.t. ?

c. betraings, g. de meyer
k. de ridder, a. vermeren

De kwantitatieve analyse van de populaire muziekprogramma's van de BRT-radio dient gesitueerd tegen de achtergrond van de opflakking in de lente van 1976 van de regelmatig terugkerende polemiek over het aanbod van populaire muziekproductie van eigen bodem op de BRT. Centraal in de discussie stond het voorstel van decreet ter bevordering van de eigen muziekcultuur van A. Diegenant, CVP-volksvertegenwoordiger, dat op een colloquium van de Belgische muziekwereld werd voorgesteld en gesitueerd; beide initiatieven vonden voldoende weerklank in de geschreven pers.

In het voorstel van decreet wordt gesteld dat openheid een der kenmerken is van de Belgisch-Nederlandse cultuur en dat het bijgevolg begrijpelijk is dat de BRT een nogal ruime zendtijd toekent aan allerlei muziekuitingen, waarvan de uitvoeringsvergoedingen en auteursrechten ten goede komen aan de buitenlandse kunstenaars. Dat slechts ongeveer 10 % van alle door de BRT uitgezonden muziek Belgische muziek zou zijn, wordt al te kras bevonden: vandaar het voorstel voor een regelend ingrijpen vanwege de overheid om de eigen kunstenaars en kleinkunstenaars via

een ruimer aandeel in de programma's te beschermen. Met een regelmatige spreiding over het hele jaar zou dienen in acht genomen dat van de totale met muziek gevulde zendtijd tenminste 25 % eigen muziek moet zijn waarvan tenminste de helft, 12,5 % dus, uit vocale nummers bestaat. Onder eigen muziek van het vocale genre wordt verstaan dat het werk ofwel door een tekstschrijver van Belgische nationaliteit in het Nederlands wordt geschreven, ofwel door een vertaler van Belgische nationaliteit in het Nederlands wordt vertaald, ofwel door een zanger van Belgische nationaliteit in het Nederlands of een gewestspreek ervan wordt gezongen. Onder eigen muziek van het vocale en instrumentale genre en de orkestmuziek wordt eveneens verstaan de muziek die door een toondichter van Belgische nationaliteit getoonzet is. In het kader van de culturele integratie van Noord en Zuid wordt op het minimum aandeel vocale nummers één vierde voorbehouden voor vocale muziek uit Nederland (3,125 % dus op het totale minimum-pakket eigen werk) die aan dezelfde criteria als deze voor de Belgische vocale muziek, maar dan toegepast op Nederland, dient te beantwoorden. Jaarlijks zou uiterlijk op 31 maart een omstandig en gedetailleerd verslag dienen te wor-

den voorgelegd bij de Cultuurraad van de Nederlandse Cultuurgemeenschap.

Op het colloquium van de Belgische muziekwereld werden voor uitzending van eigen werk volgende gemiddelden genoemd: BRT 1: 10,37 % BRT 2: 8,61 % en BRT 3: 12,35 %. Daartegenover werd het voorbeeld gesteld van Duitsland, Italië, Groot-Brittannië, Frankrijk, Spanje, Argentinië en Canada. In deze landen zijn de nationale zenders verplicht een minimumzendtijd in te ruimen voor eigen producten, voor sommige gaande tot 50 en zelfs 75 % van de totale zendtijd. Gevolg van dergelijke maatregelen in Canada bijvoorbeeld, was de terugkeer van artiesten die naar het buitenland gevlucht waren alsmede een stijging van de grammofoonplatenverkoop met 25 %. Van een voorstel om 50 % van de BRT-zendtijd aan producten van eigen bodem te besteden worden verder volgende gevolgen op sociaal, economisch en fiscaal gebied verwacht:

« 1. Ieder jaar zou er minstens 100 miljoen meer worden uitgekeerd aan Belgische rechthebbenden. Dit bedrag zou na een tweetal jaren kunnen stijgen tot 150 en zelfs 200 miljoen. Bovendien zou een behoorlijk deel ervan terugvloeien naar de staatskas, in de vorm van belastingen.

2. De grammofoonplatenfirma's die de laatste jaren hun investeringen voor nieuwe opnamen hebben beperkt zouden opnieuw aan de slag gaan. Een gewone verdubbeling van de investeringen kan worden geraamd op 100 à 150 miljoen fr. Maar dat houdt ook in: meer werkgelegenheid voor opnamestudio's (2.000 à 3.000 fr. per uur), arrangeurs (2.000 à 3.000 fr. per werkstuk, musici (700 fr. per uur), vernieuwing en verbetering van de studio-apparatuur, aankoop opnamebanden, lonen voor de technici, enz.

3. Er zouden meer platen worden geperst (met alles wat erbij komt aan materiaal, graveerwerk, galvano's, enz.).

4. Er zouden meer opdrachten komen voor drukkerijen (meer platenhoezen betekent meer papier, foto-gravure, plastificeren, inkt, werkuren, enz.).

5. De stijging van de verkoop zou ten goede komen aan de grossiers, de detailhandel, de reizigers, enz.

6. Als de verkoop van Belgische producties stijgt, moeten de platenmaatschappijen ook meer royalties betalen aan Belgische kunstenaars.

Naarmate de populariteit van de vertolkers toeneemt, gaan ook hun gages voor een optreden de hoogte in. Onze vocalisten en musici zouden dan voor hun optreden ook aanspraak kunnen maken op gages die nu zijn weggelegd voor hun concurrenten uit het buitenland die wel kunnen rekenen op de steun van hun omroep en van de onse».

De prijs - door de aanhangers van een culturele doctrine in dit verband een kwalitatief onbevredigende radio en muziekcultuur genoemd - is men bereid te betalen aan de kant van de commercie en wordt gemotiveerd als enig alternatief om de vicieuze cirkel te doorbreken waarin men denkt te zijn terechtgekomen.

De geschreven pers reageerde vaak kritisch op diegenen die zich opwerpen als de verdedigers van de eigen muziekcultuur. P. CNOP schrijft in «Knack» van 3 maart 1976 onder de titel «Kultuur meet je niet in procenten» onder meer:

«Dit land raakt blijkbaar niet uit doseringen en procenten, zijn gewik en zijn geweeg, zijn met subsidies tot cultuur opgekropt gewauwel. Het verplicht meer draaien van Vlaamse artiesten is een lapmiddel in de trant

van het aankoopfonds voor Vlaamse schrijvers, dat onze bibliotheken verpest met onleesbare boeken van verdwaasde letterzetter, in de trant van de officiële theatergezelschappen die elke toneelliefhebber pijn aan zijn hart opleveren».

Verder is hij de mening toegedaan dat het verticale programmaschema van de BRT-radio, dat dag na dag totaal verandert en opgebouwd is uit losse programma-entiteiten, het voorstel Diegenant onrealiseerbaar maakt, gezien het feitelijk produktietekort, tenzij men minderwaardige produkten samenbrengt in het programmaschema.

In HUMO (6 maart 1976) treft men onder de titel «Nu het lied der Vlaamse zonen», het door de colloquiumhouders verworpen kwaliteitscriterium aan:

«De kwaliteit van wat de meeste Vlaamse lichte artiesten afleveren betekent een gevaar voor de volksgezondheid: 80 procent is door debilititeit van tekst en gebrek aan eigentijdse kwaliteit zonder meer schadelijk voor de hersens».

De bedoeling van de analyse van het muziekaanbod van een week (3 tot en met 8 mei 1976) op BRT 1 en BRT 2 was na te gaan of de toestand inderdaad zo alarmerend was als sommigen wilden doen geloven. De analyse gebeurde op basis van de door regisseurs en programmasamenstellers bij Sabam ingeleverde formulieren waarop elke gedraaide grammofoonplaatopname met componist en auteur is vermeld. Uit het totaal aantal gedraaide opnamen werden het aantal Belgische-Nederlandse en het aantal Nederlandse, d.w.z. deze waarvoor respectievelijk Belgische en Nederlandse componisten en/of tekstdichters, tekenden, geïsoleerd. Enkel de belangrijkste resultaten worden hier gegeven.

Over de analyseperiode gespreid halen de Belgisch-Nederlandse en de Nederlandse nummers op BRT 1 respectievelijk volgende percentages: maandag: 10,2 en 11,4, dinsdag: 9 en 11,5, woensdag: 10,6 en 7,7, donderdag: 6,2 en 15,4, vrijdag: 10,3 en 10,3, zaterdag: 21,4 en 12,1, zondag: 17,2 en 11,9. Voor de ganse week en voor de Belgisch-Nederlandse nummers samen wordt een percentage van 23,96 bereikt. Voor BRT 2 bedraagt het overeenkomstig percentage 18,5 en worden voor dezelfde categorieën als deze gebruikt voor BRT 1 per gewestelijke zender respectievelijk volgende percentages gehaald: Brabant: 18,5 en 6,9, Antwerpen: 11,3 en 5,9, Limburg: 11,9 en 9,2, Oost-Vlaanderen: 13,1 en 3,6, West-Vlaanderen: 9,4 en 3,03. Het relatief hoog percentage dat BRT 1 haalt is te wijten aan de inbreng van specifieke programma's waarin veel eigen materiaal is verwerkt als «Van rozen en straten».

Uit een toetsing van de in het voorstel van decreet gehanteerde normen met de feitelijke situatie blijkt dat ruimschoots voldaan wordt aan de minimumnorm voor het aantal vocale opnamen maar dat het aandeel daarin dat voorbehouden wordt voor vocale muziek uit Nederland sterk overtroffen wordt. Op een totaal van 1160 en 1840 uitgezonden opnamen in de analyseweek op respectievelijk BRT 1 en BRT 2 levert de confrontatie van het voorstel met de realiteit volgende resultaten (cfr. tabel).

Het voorstel van decreet ter bevordering van de eigen muziekcultuur is nooit aan een behandeling toegekomen. De ruchtbaarheid die er aan gegeven is heeft wellicht toch voor enig effect in de programmering gezorgd. ■

	Voorstel		Realiteit	
	aantal opnamen (%)		aantal opnamen (%)	
	BRT 1	BRT 2	BRT 1	BRT 2
eigen werk	290 (25)	460 (25)	278 (23,96)	334 (18,15)
minimum vocaal	145 (12,5)	230 (12,5)	271 (23,36)	311 (16,9)
Nederlands vocaal	36 (3,12)	57 (3,12)	135 (11,63)	106 (5,76)